

INTERVIEW

WATER

Waterprobleem vraagt om nieuwe aanpak

4 juli 2005, in 'Het Financieele Dagblad', geschreven door Michiel Goudswaard

Allerd Stikker, voormalig bestuursvoorzitter van scheepsbouwconcern RSV, maakt zich grote zorgen over de watervoorziening in de derde wereld. 'Als we niet meer doen, gaat het verkeerd. Dat is mijn diepe overtuiging.'

Foto door Jeroen Oerlema

AMSTERDAM - Allerd Stikker heeft een stapel boeken en rapporten klaarliggen. Allemaal gaan ze over armoede en water. Steeds weer doet hij een greep in de stapel om passages aan te wijzen, om daarmee zijn betoog te onderstrepen. Nuchter en rustig vertelt hij over zijn activiteiten op milieugebied, over zijn sterk gegroeide belangstelling voor het waterprobleem. Hierin heeft hij een levensvervulling gevonden, zegt hij.

Stikker (1928) opereert alweer heel wat jaren in de luwte. Een enkele keer wordt hij in een winkel nog herkend. Ah, meneer Stikker van de RSV, klinkt het dan. Televisie is een krachtig medium, hij weet er alles van sinds hij in 1984 het middelpunt was van de parlementaire enquête over de ondergang van het scheepsbouwconcern RSV. Hij heeft afstand genomen van die periode - het is ook al weer zo lang geleden - maar als hij nu kijkt naar het waterprobleem in de wereld, dan komt hetzelfde gevoel boven als toentertijd bij RSV. 'Wanneer we niet meer doen, dan gaat het verkeerd, dat is mijn diepe overtuiging. Dat voelde ik in de tijd bij RSV, toen we probeerden in stand te houden wat niet in stand te houden was. En datzelfde voel ik nu als ik zie hoe weinig er daadwerkelijk gebeurt aan het waterprobleem,' zegt hij tijdens een gesprek in het souterrain van zijn Amsterdamse grachtenpand.

Hij vertelt over RSV, de trots van de natie, de onderneming die koste wat het kost behouden moest blijven en waar bedrijfssluitingen en ontslagen steeds weer geblokkeerd werden. En waar Stikker het faillissement zag aankomen. Hij herinnert zich nog goed hoe hij in 1979, nadat een opsplitsing van het concern was afgewezen, zijn ontslag aanbod aan de raad van commissarissen. En hoe hij te horen kreeg dat hij niet weg mocht omdat de banken dan hun kredieten zouden opvragen, klanten hun orders zouden terugtrekken en de boel zou instorten. Stikker bleef tot het bittere einde, dat ten slotte in 1983 kwam. Als tropenjaren heeft hij die periode ervaren, waarin hij moest knokken voor een zaak waar hij zelf niet meer in geloofde.

Maar in de strijd tegen de armoede gelooft hij nog wel degelijk. Na zijn vertrek bij RSV verhuisde Stikker naar Londen. Om te lezen, te denken en te schrijven. Over het taoïsme, waarmee hij in aanraking was gekomen in Taiwan toen hij daar onderhandelde over onderzeebootorders voor RSV. Over het milieuvraagstuk, en over de geschiedenis van de (machts)relatie tussen man en vrouw. *Closing the Gap* heet het boek dat hij in 2002 over het laatste onderwerp publiceerde.

Vijftien jaar geleden richtte Stikker de Ecological Management Foundation (EMF) op, met als doel om aandacht te vragen voor het herstel van de relatie tussen economie, technologie en milieu. En op dat snijvlak ook initiatieven te ontplooiën door mensen bij elkaar te brengen, technologisch onderzoek te entameren en adviezen te geven. De laatste vijf jaar is de aanpak van het armoedeprobleem en de rol van bedrijfsleven daarin een belangrijk werkterrein geworden. In september zal er een door EMF geëntameerde serie van vier televisiereportages over dit onderwerp worden uitgezonden. 'We willen met EMF vooruit zijn en vooruitdenken', vat Stikker de missie samen van zijn niet op winst gerichte organisatie.

Op watergebied gaat de ontwikkeling hem nog veel te langzaam. In 2000 stelden de Verenigde Naties zich in de Millennium Declaration ten doel om vóór 2015 het aantal mensen in de wereld dat geen toegang heeft tot voldoende schoon water en sanitaire voorzieningen, te halveren. Dat betekent dat anderhalf miljard mensen voor die tijd toegang moeten krijgen tot schoon drinkwater en twee miljard de beschikking over sanitaire voorzieningen. In 2003 schreef Michel Camdessus, oud-voorzitter van het Internationaal Monetair Fonds, een rapport waarin hij betoogde dat hiervoor jaarlijks \$75 mrd extra nodig is. 'Er is een enorme kloof tussen wat er in de rapporten staat en wat er werkelijk gebeurt. Vooral de laatste jaren is er maar heel weinig vooruitgang geboekt', zegt Stikker. De rijke landen zijn niet bereid voldoende geld op tafel te leggen, de regeringen van ontwikkelingslanden zelf geven waterprojecten vaak geen prioriteit. Particuliere investeringen gaan meestal naar de energiesector, transport en telecommunicatie en niet naar watervoorziening. Vooral omdat de prijs van water, en daarmee het rendement op de investering, vaak sterk door politici in de arme landen wordt beïnvloed.

Stikker constateert dat de macroaanpak van het waterprobleem onvoldoende werkt en vindt het daarom hoog tijd dat er meer aandacht komt voor innovatieve, kleinschalige projecten om lokale gemeenschappen aan schoon water te helpen. Bijvoorbeeld met behulp van zuiveringsinstallaties (voor brak en vuil water) die werken op zonne-energie. De technische mogelijkheden zijn er, nu komt het aan op de uitvoering die aansluit bij de plaatselijke behoeftes en mogelijkheden. Het gaat daarbij zeker niet alleen om investeringen in zuiveringsinstallaties, maar ook om het vergroten van de kennis van de plaatselijke bevolking op watergebied. Zuiniger omspringen met water, hergebruik van water en het opvangen van regenwater, daarmee is al een wereld te winnen.

Stikker ziet tot zijn vreugde dat het Amerikaanse Acumen Fund zich nu richt op de financiering van kleinschalige investeringen in de watersector. Het fonds steekt risicodragend vermogen in een lokale onderneming die bijvoorbeeld een kleine waterzuiveringsinstallatie exploiteert. Betrokkenheid van een lokale bank geldt als voorwaarde.

Ook denkt Stikker dat er een rol is weggelegd voor de gespecialiseerde banken die zich in ontwikkelingslanden in toenemende mate bezighouden met het verstrekken van kleine leningen aan de allerarmsten. Deze zogenoemde MFI's financieren nu vooral lokale bedrijfjes, de stap naar financiering van kleine waterinstallaties die in handen zijn van de plaatselijke gebruikers, lijkt een logische. Zij kosten vaak niet meer dan een paar duizend dollar.

Om dit van de grond te krijgen is het dringend noodzakelijk dat de ontwikkelingsorganisaties (ngo's) die op watergebied actief zijn meer met elkaar en met de lokale gemeenschappen samenwerken. Stikker ziet ook een belangrijke rol weggelegd voor de kerken, die in Afrika 60% van de gezondheidszorg en 40% van het onderwijs in handen hebben. 'Vooraf via de scholen kun je heel veel doen aan bewustwording op het gebied van water', zegt Stikker.

Hij vertelt enthousiast over de in april van dit jaar opgerichte International Interfaith Investment Group (3iG), waarin 27 kerkelijke organisaties uit zeven wereldreligies gezamenlijk opereren om bij het beheer van hun landbouwgronden, bossen en vaak zeer aanzienlijke vermogens maatschappelijk verantwoord te werk te gaan. Een van de speerpunten voor 3iG is een onderzoek naar rendabele investeringsmogelijkheden op het gebied van water. Aan Stikkers stichting is gevraagd om hier vorm aan te geven. De EMF-oprichter hoopt dat langs deze weg de aanpak van het waterprobleem een dringend noodzakelijke nieuwe impuls kan worden gegeven.

Ook vindt Stikker dat er veel meer aandacht moet komen voor de ontziltning van zeewater, vooral ten behoeve van de vaak snelgroeiende steden in de kustgebieden van ontwikkelingslanden. Want tegen 2025 zullen er naar verwachting vijf miljard mensen leven in deze 'megacities'. De kosten van ontziltning liggen nu nog hoger dan die van traditionele vormen van waterzuivering en distributie, maar Stikker is ervan overtuigd dat deze techniek tegen 2015 niet alleen ecologisch, maar ook financieel een aantrekkelijke optie is. Ecological Management Foundation is daarom initiatiefnemer en coördinator van een TNO-onderzoek naar een nieuwe ontziltingsmethode.

“Enorme kloof tussen wat er in de rapporten staat en wat er werkelijk gebeurt.”

“Rijke landen zijn niet genoeg bereid geld op tafel te leggen.”